

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра: суспільних комунікацій та регіональних студій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

професор-доцент
професор з науково-педагогічної
роботи

Майя НІКОЛАЄВА

“вересня” 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ МЕТОДИ В СОЦІАЛЬНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Спеціальність _____ 052 Політологія _____
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет міжнародних відносин, політології та соціології _____
(назва інституту, факультету)

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Кількісні та якісні методи в соціальному дослідженні». Одеса: ОНУ, 2022. 12с.

Розробник: **Каменська Т.Г.**, д.с.н., професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій

Протокол № 1 від "30" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ (Оксана СНИГОВСЬКА)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія _____ (Марія МІЛОВА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____ факультету

Протокол № 1 від "30" ос 2022 р.

Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № 1 від "28" ос 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Оксана СНИГОВСЬКА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від " " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань 05 - соціально-поведінкові <small>(шифр і назва)</small> Спеціальність <u>052 Політологія</u> <small>(код і назва)</small> Рівень вищої освіти: бакалавр	Обов'язкова ОК 06	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2 -й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		4 -й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	10 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	-
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80 год.
		Форма підсумкового контролю: ЗАЛК	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів-політологів знань та розуміння про те, як використовуються емпіричні соціологічні методи збору соціологічної інформації безпосередньо в соціально-політичній галузі, що дозволить фахівцям-політологам продуктивно користуватися соціологічними даними та приймати участь на рівні співучасників дослідницьких міжпрофесійних груп у вивченні соціально-політичних проблем.

Завдання

1. Удосконалити загальні знання про методологію та методи в соціогуманітарних науках.
2. Надати знання про кількісні та якісні підходи в дослідженні соціально-політичних явищ та феноменів.
3. Сформувати уявлення про емпіричні методи збору соціологічної інформації та можливості їх використання в політологічній сфері.
4. Засвоїти науково-популярну соціологічну лексику, розповсюджену в політологічному та в мас-медійної комунікативному просторі

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у студентів таких компетентностей та результатів навчання

ІК: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Очікувані результати навчання

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

PH05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

PH14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

PH15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

PH16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ЗАСТОСУВАННЯ ЕМПІРИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ.

Тема 1. Загальні характеристики соціологічних методів

Поняття методології та методів в соціології. Відмінності між кількісною та якісною методологією (дедуктивна та індуктивна логіки дослідження). Методи отримання первинної соціологічної інформації: кількісні соціологічні методи (опитувальні та неопитувальні); якісні соціологічні методи (опитувальні та неопитувальні); неопитувальні якісно-кількісні соціологічні методи та соціальна інженерія та її засоби: соціальна діагностика, соціальне проектування, соціальне прогнозування, соціо-конструкторська діяльність, соціальні технології. Методи соціоінженерної діяльності: експертні опитування (методика Дельфі). Соціоінженерні методи.

Тема 2. Технології розробки та планування емпіричних соціологічних досліджень

Поняття соціального явища. Дослідження усталених соціальних явищ кількісними методами. Програма кількісного емпіричного соціологічного дослідження та її головні елементи: проблема, ціль, завдання, гіпотези, інструментарій.

Поняття соціального феномену. Особливості складання сценарію якісного емпіричного соціологічного дослідження та його головні елементи: формулювання феномену, загальне питання та підпитання (предметні, проблемні).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОПИС ЕМПІРИЧНИХ МЕТОДІВ ЗБОРУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Тема 3. Кількісні методи соціологічного дослідження

Кількісні опитувальні методи: Опитування: стандартизоване інтерв'ю; анкетування.

Комп'ютеризовані методи опитування:

Персональне інтерв'ю (Computer assisted personal interview (CAPI))

Телефонне інтерв'ю (Computer assisted telephone interview (CATI))

Інтернет опитування (Computer assisted self-administered interview (CASI) або (CAWI) - Computer assisted Web-interview)

Опитувальні методи у виборчому процесі – (exit-poll) ЕКЗИТ-ПОЛ.

Кількісні неопитувальні методи: стандартизоване спостереження (включене (з оповіщенням або інкогніто), невключене (з оповіщенням або інкогніто); аналіз документів (класичний кількісний).

Вибірка у кількісному соціологічному дослідженні

Тема 4. Якісні методи соціологічного дослідження

Основні сфери застосування якісних соціологічних досліджень.

Якісні опитувальні методи: бесіда; вільне інтерв'ю; глибинне інтерв'ю; фокус-групове інтерв'ю (методу фокус-груп); напівформалізоване інтерв'ю; біографічне інтерв'ю; нарративне інтерв'ю.

Якісні неопитувальні методи: стратегія дослідження випадку (стратегія Case study); спостереження нестандартизоване, етнометодологічне спостереження.

Якісно-кількісні методи (чи кількісно-якісні): дискурсивний аналіз; метод незакінчених речень; контент аналіз документів; метод триангуляції.

Вибірка у якісному соціологічному дослідженні

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Методологічні засади і застосування емпіричних методів дослідження в соціології та соціогуманітарних науках.										
Тема 1. Загальні характеристики соціологічних методів	22	4	3		15	20	2			20
Тема 2. Технології розробки та планування емпіричних соціологічних досліджень	23	4	4		15	24	4			20
Разом за змістовим модулем 1	45	8	7		30	44	6			40
Змістовий модуль 2. Опис емпіричних методів збору соціологічної інформації										
Тема 3. Кількісні методи соціологічного дослідження	22	4	3		15	24	2			20
Тема 4. Якісні методи соціологічного дослідження	23	4	4		15	22	2			20
Разом за змістовим модулем 2	45	8	7		30	46	4			40
Разом за змістовим модулем 1 і 2	90	16	14		60	90	10			80

5. Темі семінарських занять (семінарських занять не передбачено)

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Загальні характеристики соціологічних методів. Диференціація соціологічних методів на кількісні, якісні та соціоінженерні, а також на опитувальні та неопитувальні. Обґрунтованість кількісних і якісних методів дослідження дедуктивною та індуктивною логіками досліджень.	4
Тема 2. Технології розробки та планування емпіричних соціологічних досліджень. Основні принципи програмування емпіричних соціологічних досліджень в кількісній методології, в якісній методології та в соціоінженерної діяльності.	4
Тема 3. Кількісні методи соціологічного дослідження. Види кількісних опитувальних та неопитувальних методів; кількісних методів с комп'ютерним супроводом, особливості опитування при «exit-poll», вибірка.	4
Тема 4. Якісні методи соціологічного дослідження. Види якісних опитувальних та неопитувальних методів; особливості обґрунтування їх застосування; сфери застосування та вибірка.	4
Разом	16

7. Теми лабораторних занять (лабораторних занять не передбачено)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми/види завдань	Кількість годин
Тема 1. Загальні характеристики соціологічних методів. Опишіть у рефераті: 1. Роль дослідника в кількісних та якісних дослідженнях. 2. Соціоінженерна діяльність в сучасній політиці. 3. Специфіка соціального прогнозування	15
Тема 2. Технології розробки та планування емпіричних соціологічних досліджень. Сформууйте модель: 1. Програми кількісного емпіричного соціологічного дослідження. 2. Сценарію якісного емпіричного соціологічного дослідження.	15
Тема 3. Кількісні методи соціологічного дослідження. Складіть есе на одну з тем: 1. Відмінності між «знати» і «розуміти». 2. . Що потрібно знати політологу, що б він міг приймати участь в опитуванні в екзит-полі? 3. Відмінності дослідницького інтерв'ю від журналістського.	15
Тема 4. Якісні методи соціологічного дослідження Сформууйте тезаурус: респондент, репрезентативна вибірка, глибинне інтерв'ю; фокус-групове інтерв'ю (методу фокус-груп); напівформалізоване інтерв'ю; біографічне інтерв'ю; нарративне інтерв'ю, бесіда.	15
Разом	60

9. Методи навчання

За характером подання передбачені такі методи:

Словесні: лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій); дискусії, диспути; обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання.

Наочні: ілюстрація (у мультимедійні презентації); демонстрація, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: вправи; тренувальні вправи; розв'язання розрахункових задач; моделювання дослідницьких програм, виконання індивідуальних завдань (найбільш доречні – відтворення за наданим зразком).

Зазначений перелік методів не є вичерпним і може доповнюватись викладачем самостійно.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються та відпрацьовуються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: реферати, есе, презентації моделей, тематичний тезаурус.

Форма підсумкового контролю – **залік**. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру.

Схема розподілу балів:

- результатів навчання впродовж семестру максимально 12 балів опитування (відповіді на запитання впродовж семінарських), максимально 48 балів;
- оцінки результатів навчання при проведенні контрольних робіт під час модульного підсумкового контролю (двох модулів) максимально 32 бали;
- оцінки при виконанні самостійної /індивідуальної роботи максимально 20 балів.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної/індивідуальної роботи. Здобувач допускається до підсумкового контролю – заліку - за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.

Повторних складань контрольних тестів покращення оцінки не допускається.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (10-12 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). Ї Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу;
Добре (6-9 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає,

	<p>послугується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу.</p> <p>За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.</p> <p>Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання</p>
Задовільно (3-5 балів за тему)	<p>Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.</p>
Незадовільно з можливістю відпрацювання (2 бали за тему)	<p>Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни.</p>

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація моделей	5	здатність студента презентувати доповідь відповідно змісту навчального матеріалу в якості моделі програми кількісного дослідження та сценарії якісного дослідження.
Реферат	5	здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови
Тезаурус	5	вміння студента працювати із спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Есе	5	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Методологія та методи емпіричного соціологічного дослідження.
2. Основні причини і фактори, що обумовлюють розвиток «якісної» методології в соціогуманітарних науках
3. Дедуктивна логіка дослідження соціально-політичних явищ
4. Індуктивна логіка в пізнанні соціально-політичних феноменів
5. Диференціація методів отримання первинної соціологічної інформації на «кількісні» та «якісні»
6. Дослідження усталених соціальних та політичних явищ кількісними методами.
7. Програма кількісного емпіричного соціологічного дослідження
8. Опитувальні кількісні методи в соціології

9. «Exit-roll» як опитувальний метод у виборчому процесі
10. Комп'ютеризовані методи опитування
11. Соціальна діагностика і прогнозування як засоби соціальної інженерії
12. Експертні опитування, методика «Дельфі»
13. Стандартизоване, формалізоване спостереження.
14. Соціальне проектування, соціальне прогнозування як засоби соціальної інженерії
15. Неопитувальні кількісні методи в соціології
16. Основні сфери застосування якісних досліджень
17. Специфіка сценарію якісного дослідження
18. Бесіда та інтерв'ю в якісній методології:
19. Вільне, глибинне інтерв'ю
20. Напівформалізоване інтерв'ю
21. Біографічні дослідження
22. Нарратив, нарративне інтерв'ю.
23. Процедури і методичні прийоми фокус-групового дослідження
24. Дискурсивний аналіз в дослідженнях сучасних політичних проблем.
25. Особливості застосування „дослідження случаю” (case study)
26. Спостереження в якісній методології
27. Триангуляція як дослідницький метод
28. Триангуляція як метод перевірки валідності
29. Метод контент-аналізу (кількісний) в соціології та політології
30. Метод якісного контент-аналізу
31. Вибірка у кількісному соціологічному дослідженні
32. Вибірка у якісному соціологічному дослідженні

12. Розподіл балів, які отримують студенти залік

Поточний та періодичний контроль				Сума балів	
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2			Індивідуальне самостійне завдання
T.1	T.2	T.3	T.4	20	
12	12	12	12		
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 16 балів		Контрольна робота за змістовим модулем 2 – 16 балів			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	

		дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	------------	-----------------------------------

13. Методичне забезпечення

1. Кількісні та якісні методи в соціології. Робоча програма навчальної дисципліни. ОНУ. 2022. 12 с. <http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/dystsyplyny>
2. Силабус з навчальної дисципліни. 2022. 6 с. <http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/dystsyplyny>
3. Google Classroom. URL: <https://classroom.google.com/c/NTk1MTI0ODA1MzMz>

14. Рекомендована література

Основна

1. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: Підручник. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 342 с.
2. Ромах О. В. Триангуляція як метод забезпечення валідності результатів якісних досліджень Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна Paper received 09.01.17; Revised 15.01.17; Accepted for publication 18.01.17.
3. Політична наука: Методи досліджень: підручник [О. А. Габріелян та ін.]; за ред. О. А. Габріеляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
4. Єрескова Т.В., Мазурик О.В., Никифорова Н.О. Методологія та методи соціологічних досліджень: практикум: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Донецьк : Східний видавничий дім, 2011. 230 с.

Додаткова

1. Uwe Flick Triangulation: Eine Einführung 3. aktualisierte Auflage 2011. <http://dnb.d-nb.de>abrufbar>.
2. Fetters M. D., Freshwater D. Publishing a Methodological Mixed Methods Research Article / Journal of Mixed Methods Research. 2015. Vol. 9. № 3. P. 203–213.
3. Hesse-Biber S., Johnson R. B. Coming at Things Differently Future Directions of Possible Engagement With Mixed Methods Research // Journal of Mixed Methods Research. 2013. Vol. 7. № 2. P. 103–109.
4. Johnson R., Onwuegbuziy A., Turner L. Toward a definition of mixed method research / Journal of mixed method research. 2007. Vol.1. № 2. 112–133.
5. Marti T. S., Mertens D. M. Mixed Methods Research with Groups at Risk New Developments and Key Debates / Journal of Mixed Methods Research. 2014. Vol. 8. № 3. P. 207–211.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Офіційний сайт. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>
2. Національна парламентська бібліотека. Офіційний сайт. <http://www.nplu.org/>
3. Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І.Франка. Офіційний сайт. <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
4. Наукова бібліотека Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова. Офіційний сайт <http://lib.onu.edu.ua/>
5. Google Classroom. URL: <https://classroom.google.com/c/NTk1MTI0ODA1MzMz>